

PARLAMENTUL EUROPEAN: CONTEXT ISTORIC

La baza Parlamentului European stă Adunarea Comună a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO), care a devenit adunarea comună a celor trei comunități europene supranaționale existente la vremea respectivă. Ulterior, adunarea a primit numele de „Parlamentul European”. De-a lungul timpului, instituția, ai cărei membri sunt aleși, din 1979, în mod direct, a trecut prin schimbări profunde: de la o adunare cu membri numiți, la un parlament ales care stabilește agenda politică a Uniunii Europene.

TEMEI JURIDIC

- Tratatul inițial ([1.1.1](#), [1.1.2](#), [1.1.3](#), [1.1.4](#), [1.1.5](#));
- Decizia și Actul privind alegerea reprezentanților în Parlamentul European prin sufragiu universal direct (20 septembrie 1976), modificate prin Deciziile Consiliului din 25 iunie și 23 septembrie 2002.

TREI COMUNITĂȚI, O SINGURĂ ADUNARE

În urma înființării Comunității Economice Europene (CEE) și a Comunității Europene a Energiei Atomice (Euratom), Adunarea Comună a CECO a fost extinsă la toate cele trei comunități. Numărând 142 de membri, noua adunare s-a reunit pentru prima dată la Strasbourg, la 19 martie 1958, ca „Adunarea parlamentară europeană”, schimbându-și numele în „Parlamentul European” la 30 martie 1962.

DE LA ADUNARE DESEMNAȚĂ LA PARLAMENT ALES

Înainte de introducerea alegerilor directe, deputații din Parlamentul European erau desemnați de fiecare dintre parlamentele naționale ale statelor membre. Toți deputații aveau astfel un dublu mandat.

Conferința la nivel înalt de la Paris, din 9-10 decembrie 1974, a hotărât ca alegerile directe „să aibă loc în sau după 1978” și a solicitat Parlamentului să depună noi propuneri pentru înlocuirea proiectului său de convenție inițial din 1960. În ianuarie 1975, Parlamentul a adoptat un nou proiect de convenție, pe baza căruia, după soluționarea câtorva divergențe, șefii de stat sau de guvern, au ajuns la un acord în cadrul reuniunii lor din 12-13 iulie 1976.

Decizia și Actul privind alegerea reprezentanților în Parlamentul European prin vot universal direct au fost semnate la Bruxelles, la 20 septembrie 1976. În urma ratificării

actului de către toate statele membre, acesta a intrat în vigoare în iulie 1978, primele alegeri având loc la 7 și 10 iunie 1979.

EXTINDERI

La 1 ianuarie 1973, în momentul în care Danemarca, Irlanda și Regatul Unit au devenit membre ale Comunităților Europene (prima extindere), numărul de deputați în Parlamentul European a crescut la 198.

Odată cu a doua extindere, în urma aderării Greciei la 1 ianuarie 1981, Parlamentul Greciei a desemnat 24 de deputați eleni în Parlamentul European, care au fost înlocuiți, în octombrie 1981, de deputați aleși în mod direct. La 14 și 17 iunie 1984, au fost organizate alegeri directe pentru a doua oară.

La 1 ianuarie 1986, odată cu a treia extindere, numărul de mandate a crescut de la 434 la 518, în urma sosirii a 60 de deputați spanioli și a 24 de deputați portughezi, desemnați de parlamentele lor naționale și înlocuiți ulterior de deputați aleși în mod direct.

După unificarea Germaniei, componența Parlamentului European a fost adaptată pentru a reflecta schimbarea demografică. În conformitate cu propunerile Parlamentului din [rezoluția sa din 10 iunie 1992](#) referitoare la o procedură electorală uniformă: o schemă de repartizare a mandatelor deputaților în Parlamentul European, în urma alegerilor din iunie 1994, numărul de deputați aleși a crescut de la 518 la 567. Odată cu a patra extindere a UE, numărul de deputați în PE a crescut la 626, respectând, pentru noile state membre, schema de repartizare echitabilă prevăzută în rezoluția menționată mai sus.

Conferința interguvernamentală de la Nisa din anul 2000 a introdus o nouă distribuție a mandatelor în Parlament, care a fost aplicată la alegerile europene din 2004. Numărul maxim de deputați în PE (fixat anterior la 700) a crescut la 732. Numărul de mandate alocate primelor 15 state membre a fost redus cu 91 (de la 626 la 535). Cele 197 de mandate rămase au fost distribuite între vechile și noile state membre pe bază proporțională.

Odată cu aderarea Bulgariei și a României, la 1 ianuarie 2007, numărul de mandate în Parlamentul European a crescut temporar la 785 pentru a primi deputați din cele două țări. După alegerile din 2009, care au avut loc în perioada 4-7 iunie, numărul de mandate a fost redus la 736. Având în vedere că Tratatul de la Lisabona (care a intrat în vigoare la 1 decembrie 2009) stabilise un număr maxim de 751 de deputați în PE, care a crescut temporar la 754 până la următoarele alegeri, în decursul mandatului 2009-2014, în urma ratificării de către statele membre a unui protocol de modificare adoptat în cursul Conferinței interguvernamentale din 23 iunie 2010, 18 noi deputați în PE s-au alăturat celor 736 aleși în iunie 2009. În urma aderării Croației, la 1 iulie 2013, numărul maxim de mandate a crescut temporar la 766, pentru a primi 12 deputați croați, aleși în aprilie 2013 (în conformitate cu articolul 19 din Actul privind condițiile de aderare a Republicii Croația).

Pentru alegerile din 2014, numărul total de mandate a fost redus înapoi la 751. Distribuția locurilor a fost revizuită din nou cu ocazia retragerii Regatului Unit din Uniune, care a luat efect la 1 februarie 2020 ([1.3.3](#)).

EXTINDEREA TREPTATĂ A COMPETENȚELOR

Înlocuirea contribuțiilor statelor membre cu resursele proprii ale Comunității (1.4.1) a condus la o primă extindere a competențelor bugetare ale Parlamentului conform Tratatului de la Luxemburg, semnat la 22 aprilie 1970. Un al doilea tratat ce vizează acest aspect - consolidarea competențelor Parlamentului – a fost semnat la Bruxelles, la 22 iulie 1975 (1.1.2).

Actul Unic European a consolidat rolul Parlamentului în anumite domenii legislative (procedura de cooperare), iar tratatele de aderare și de asociere au făcut obiectul procedurii de aviz conform.

Prin introducerea procedurii de codecizie în anumite domenii legislative și prin extinderea procedurii de cooperare la alte domenii, Tratatul de la Maastricht a marcat începutul transformării Parlamentului în colegiutor. Tratatul de la Maastricht i-a acordat Parlamentului competența de a aproba componența finală a Comisiei, ceea ce a constituit o etapă importantă în ceea ce privește controlul politic al Parlamentului asupra executivului Uniunii Europene (1.1.3).

Tratatul de la Amsterdam a extins procedura de codecizie la majoritatea domeniilor legislative și a reformat-o, plasând Parlamentul în calitate de colegiutor pe picior de egalitate cu Consiliul. Numirea președintelui Comisiei a fost supusă aprobării Parlamentului, ceea ce a consolidat competențele de control ale acestuia din urmă asupra puterii executive. Tratatul de la Nisa a extins și mai mult domeniul de aplicare al procedurii de codecizie.

Tratatul de la Nisa de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE), a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și a anumitor acte conexe a fost semnat la 26 februarie 2001 și a intrat în vigoare la 1 februarie 2003. Scopul acestui nou tratat a fost reformarea structurii instituționale a Uniunii Europene, astfel încât aceasta să poată face față provocărilor viitoarelor extinderi. Competențele legislative și de supraveghere ale Parlamentului au fost sporite, iar votul cu majoritate calificată a fost extins la mai multe domenii în cadrul Consiliului (1.1.4).

Tratatul de la Lisabona (1.1.5) a reprezentat o nouă extindere importantă atât a aplicării votului cu majoritate calificată în Consiliu (utilizând o nouă metodă de la 1 noiembrie 2014 – articolul 16 din TUE), cât și a aplicării procedurii de codecizie (extinsă în prezent la aproximativ 45 de noi domenii legislative). Codecizia, cunoscută în prezent drept procedura legislativă ordinară, a devenit cea mai utilizată procedură decizională, acoperind subiecte deosebit de importante, cum ar fi politica agricolă comună și politicile din domeniul securității și al justiției. Rolul Parlamentului în pregătirea viitoarelor modificări ale tratatelor a devenit, de asemenea, mai important (articolul 48 din TUE). În plus, ca parte a Tratatului de la Lisabona (și, inițial, ca parte a proiectului de tratat de instituire a unei Constituții pentru Europa, care nu a fost ratificat), Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care a fost semnată de președinții Parlamentului European, Comisiei și Consiliului în cadrul Consiliului European de la Nisa din 7 decembrie 2000, a devenit obligatorie din punct de vedere juridic (4.1.2).

În urma alegerilor europene din perioada 23-26 mai 2019, a reieșit clar faptul că Parlamentul a folosit pe deplin dispozițiile articolului 14 din TUE, care prevăd că:

„Parlamentul European exercită, împreună cu Consiliul, funcțiile legislative și bugetară. Acesta exercită funcții de control politic și consultative, în conformitate cu condițiile prevăzute în tratate. Parlamentul European alege președintele Comisiei”.

Atât pentru alegerile din 2014, cât și pentru cele din 2019, partidele politice europene (1.3.3) au prezentat alegătorilor „candidați cap de listă” pentru ocuparea funcției de președinte al Comisiei. Se poate afirma că sistemul bazat pe „candidați cap de listă” s-a dovedit de succes, îmbunătățind participarea la vot la alegerile europene.

Udo Bux
02/2020

